2013-12-RE

CAUSA 2013-12-RE

Aute del Tribunal Constitucional del 7-9-2013 relatiu al recurs d'empara 2013-12-RE

Número de registre 145-2013. Recurs d'empara

Aute del 7 de setembre del 2013

BOPA núm. 45, del 25 de setembre del 2013

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 25 de març del 2013, per la representació processal del Sr. Pere Josep Valero Macias, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra l'aute del 22 de novembre del 2012, dictat per la Secció Especial d'Instrucció núm. 2 i contra els autes del 2 de gener del 2013 i del 18 de febrer del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció en diverses de les seves manifestacions reconegudes a l'article 10 de la Constitució, i atès que demana al Tribunal Constitucional que declari que les resolucions objecte de recurs vulneren el dret a la jurisdicció en els termes exposats en el cos de l'escrit d'empara i que acordi:

"Amb caràcter principal:

La nul·litat de l'aute de data 22 de novembre de 2012 dictat pel batlle instructor, i de totes aquelles resolucions posteriors, amb la finalitat que el batlle instructor dicti nova resolució que no vulneri els drets fonamentals indicats al cos del present escrit.

Amb caràcter subsidiari:

La nul·litat dels autes de data 2 de gener de 2013 i 18 de febrer de 2013 dictats pel Tribunal de Corts corresponents a les resolucions del recurs d'apel·lació i de l'incident de nul·litat, amb la finalitat que el es dicti nova resolució que no vulneri els drets fonamentals indicats al cos del present escrit."

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 17 d'abril del 2013;

Escoltat l'informe de la magistrada ponent, Sra. Laurence Burgorgue-Larsen;

Antecedents

Primer

El 21 de maig del 2012, el Sr. Pere Josep Valero Macias va interposar una querella criminal contra persona o persones desconegudes i contra l'entitat bancària BancSabadell d'Andorra, SA, en tant que responsable civil solidari, com a presumptes autors responsables dels delictes d'apropiació indeguda i de distracció, de realització arbitrària del propi dret, d'obstaculització d'execució de resolucions judicials i de falsedat de document (art. 213, 414, 427.1 i 440.1 del Codi penal).

En el marc d'una causa penal seguida contra el Sr. Pere Josep Valero Macias, el 23 de març del 2010, la Batllia va dictar un aute en què acordava el bloqueig dels comptes bancaris i caixes cuirassades d'aquesta persona amb la prohibició d'alienació de béns immobles. El 25 de març del 2011, va requerir a les entitats bancàries, entre elles el BancSabadell d'Andorra, SA, que els béns embargats fossin transferits al compte de l'INAF. L'1 d'abril següent, el BancSabadell d'Andorra, SA va contestar que havia procedit a la transferència dels saldos dels comptes titularitat del Sr. Pere Josep Valero Macias.

El Sr. Pere Josep Valero Macias era titular d'un préstec hipotecari contractat amb l'entitat esmentada per un import de 350.000,00 euros amortitzable mitjançant quotes mensuals de 1.413,00 euros, el pagament del qual no va poder fer front, a conseqüència del bloqueig esmentat. Tanmateix, la darrera quota que el querellant havia pogut fer efectiva era la del mes d'octubre del 2010 i no les 5 següents (7.368,85 euros), per tant, considerava que l'entitat bancària s'havia autoliquidat aquestes quotes fent cas omís de l'aute anteriorment esmentat de bloqueig.

Així mateix, el banc va voler regularitzar les quotes d'amortització d'aquest préstec hipotecari i d'algunes domiciliacions descomptades pel banc abans del mes d'abril del 2011 mitjançant uns ingressos que havien estat retinguts pel banc amb un compte pont, i que es corresponien al prorrateig de la paga extraordinària de Nadal del 2010 (3.058,56 euros) i als dies treballats el mes de novembre del 2010 (3.419,51 euros). De l'extracte d'aquest compte s'apreciava el descompte de les 5 quotes d'amortització, realitzades totes, el 22 de setembre del 2010. Així mateix, aprofitant la liquidació de la quitança (4.826,29 euros) va efectuar 3 càrrecs d'amortitzacions, dos parcials del préstec per un total de 2.932,04 euros, de la qual cosa es podia deduir que l'entitat bancària havia alterat i manipulat la seva comptabilitat per regularitzar els assentaments comptables realitzats contravenint les ordres judicials.

Segon

El 22 de novembre del 2012, la Secció Especial d'Instrucció de la Batllia va acordar no admetre a tràmit aquesta querella i va decretar l'arxiu de les diligències prèvies iniciades.

Efectivament, després d'analitzar els delictes implicats en aquesta causa, la Batllia va concloure que els fets relatats en la querella no responien a una qüestió d'ordre penal, sinó civil i que d'aquests fets i de la documentació adjuntada no es desprenien indicis suficients per creure que els querellats haurien incorregut en els presumptes delictes invocats.

Tercer

La representació processal del Sr. Pere Josep Valero Macias va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió i, el 2 de gener del 2013, el Tribunal de Corts el va desestimar, ja que, entre d'altres, en primer lloc, va considerar que existia ab initio un defecte formal que impedia la seva admissió: la querella criminal és per definició l'exercici d'una acció penal contra una o més persones determinades o determinables. En segon lloc, va declarar que no resultaven elements de criminalitat suficients en els fets denunciats i que constava que les dues parts implicades ja estaven civilment enfrontades davant d'aquella jurisdicció. Per consegüent, el Tribunal de Corts va confirmar l'aute recorregut pel que feia al fons sense perjudici que aquesta querella es pugui reproduir "si així s'evidencia."

Quart

La representació processal del Sr. Pere Josep Valero Macias va formular un incident de nul·litat d'actuacions per tal com va considerar que s'havia vulnerat el seu dret a la jurisdicció en relació amb el principi d'igualtat i els drets a la defensa, a un tribunal imparcial, a una decisió fonamentada en Dret i a un procés degut.

Cinquè

El 18 de febrer del 2013, el Tribunal de Corts va dictar un aute mitjançant el qual desestimava l'incident de nul·litat d'actuacions esmentat.

Sisè

El 25 de març del 2013, la representació processal del Sr. Pere Josep Valero Macias va interposar un recurs d'empara contra l'aute del 22 de novembre del 2012, dictat per la Secció Especial d'Instrucció núm. 2 i contra els autes del 2 de gener del 2013 i del 18 de febrer del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració del dret a la jurisdicció en diverses de les seves manifestacions reconegudes a l'article 10 de la Constitució.

Pel que fa al dret a la jurisdicció i al dret a obtenir una decisió fonamentada en Dret, aquesta part considera que el Tribunal de Corts no es va pronunciar sobre la qüestió principal que fonamentava el seu escrit d'apel·lació: la desobediència manifesta a l'aute de la batlle instructora del 23 d'octubre del 2010 que acordava el bloqueig dels comptes bancaris del recurrent, fet que va ser provat per aquesta part mitjançant la prova documental suficient.

Segons el parer d'aquesta part, aquesta actuació és perfectament subsumible al delicte d'obstaculització d'execució de resolucions judicials (art. 427.1 del Codi penal). El pes de l'acusació i la prova documental aportada són de tal transcendència que mereixen un pronunciament raonat mínim, la manca del qual deixa a aquesta part en un desemparament judicial total i, per tant, vulnera els drets esmentats. En aquest sentit, se cita la jurisprudència constitucional relativa a aquest punt: causes 97-3-RE, 96-9-RE i 2012-23-RE.

Així mateix, aquesta part manifesta que l'últim considerant de l'aute del Tribunal de Corts manca igualment de fonamentació pel fet d'indicar que les dues parts ja són parts civilment enfrontades en uns altres autes civils, com si aquest motiu fos suficient per considerar que els fets exposats en la querella criminal pertanyessin a la jurisdicció civil. Aquesta conclusió ha de considerar-se arbitrària, a més, de no ser certa, ja que es discuteixen punts diferents.

Pel que fa a la vulneració del dret a la jurisdicció en relació amb els principis d'igualtat, de legalitat i

de tipicitat i amb els drets a un procés degut i a la defensa, manifesta que es retreu a la part querellant un defecte formal en el seu escrit d'interposició de querella: el fet que ha estat presentat contra persones desconegudes.

Això és contrari a la legalitat vigent i contrari a l'actuació habitual de la justícia en supòsits similars i, per tant, és vulnerador dels drets anteriorment esmentats.

Quant a l'aute del Tribunal de Corts que resol l'incident de nul·litat d'actuacions continua pecant dels mateixos greuges. D'una banda, pel que fa a la no aplicació de l'article 427.1 del Codi penal, es limita a remetre's a la resolució de la batlle instructora que tan sols indica el contingut de l'article esmentat sense donar cap més explicació al respecte. I, d'altra banda, reitera la manca de requisits formals de la querella indicant que la part querellant no va donar cap dada, ni tan sols indiciària que permetés la identificació dels autors materials dels fets que es van denunciar. Aquesta part s'oposa a aquest darrer punt, ja que va presentar una llista de diverses persones que treballen al banc, que poden ser coneixedores dels fets i que no van ser ni tan sols interrogades, tal com aquesta part sol·licitava.

Així mateix, aquest aute indica que el mitjà idoni quan es dirigeix una acció contra persones desconegudes és la denúncia i no la querella, ja que la primera permet a la investigació policial aportar aquelles dades que permetin la determinació de la persona concreta contra la qual després es pot dirigir una querella.

Segons el parer d'aquesta part, el Codi de procediment penal no precisa enlloc aquest punt. La interpretació aportada pel Tribunal de Corts és absolutament arbitrària i contrària a les normes processals vigents i també a la pràctica en supòsits similars.

En darrer lloc, manifesta que el batlle només pot rebutjar la querella en cas que els fets no puguin ser constitutius de delicte (art. 39 del Codi de procediment penal). Segons el parer d'aquesta part, la Batllia s'ha negat a investigar els fets, cosa que s'allunya de la lliure valoració de les proves i s'aproxima a la vulneració dels drets a la jurisdicció, a la defensa i al procés degut.

La part recurrent recorda que la querella es va interposar per uns presumptes delictes d'apropiació indeguda i de distracció, de realització arbitrària del propi dret, d'obstaculització d'execució de resolucions judicials i de falsedat de document, tipificats i penats als articles 213, 414, 427.1 i 440.1 del Codi penal. Seguidament analitza aquests delictes i l'argumentació mitjançant la qual es desestima la querella i conclou que no s'ha volgut investigar aquests fets, pels quals aquesta part havia aportat una prova suficient. Recorda també que el Tribunal Europeu dels Drets Humans ha sancionat en diverses ocasions la manca d'investigació efectiva (veg. causa Makaratzis c/ Grècia del 20 de desembre del 2004 i causa Nachova i altres c/ Bulgària del 26 de febrer del 2004).

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que declari que les resolucions objecte de recurs vulneren el dret a la jurisdicció en els termes exposats en el cos de l'escrit d'empara i que acordi, com s'ha precisat en l'encapçalament, les nul·litats sol·licitades.

Setè

El 17 d'abril del 2013, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per una manca manifesta de contingut constitucional de les seves pretensions (art. 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Allò que pretén el recurrent és produir una nova valoració de la prova practicada favorable a les seves tesis, convertint aquest procés en una tercera instància processal.

Segons el parer del Ministeri Fiscal, no s'aprecia en la resolució objecte de recurs, ni al llarg de tot el procediment, cap infracció de les normes processals susceptible d'haver-li produït una indefensió. D'una banda, la batlle instructora va donar resposta a totes les qüestions plantejades en la querella presentada pel recurrent; efectua una anàlisi de tots els tipus penals invocats i en el seu Considerant sisè raona de forma expressa la no concurrència del dol específic que requereixen precisament aquests tipus penals. D'altra banda, l'aute dictat en apel·lació pel Tribunal de Corts no només es remet a l'aute de la batlle instructora, sinó que afegeix altres arguments per confirmar l'aute de la Batllia.

Pel que fa al defecte formal de la querella presentada i que impedeix la seva admissió a tràmit, el Ministeri Fiscal cita textualment l'article 39.1 del Codi de procediment penal que disposa que en la querella s'ha d'expressar les mencions d'identitat del querellat de les quals es tingui coneixement, per tant, si l'acció penal s'exerceix contra persones desconegudes no procedeix interposar una querella, sinó una denúncia. Fer-ho de forma diferent comportaria la vulneració del principi de legalitat, i si anteriorment s'ha pogut incórrer en un error, aquest no és pot reproduir en base al principi d'igualtat.

Afegeix que els fets relatats en la querella són discrepàncies que han de ser resoltes per la via de la jurisdicció civil i, en el seu cas, de la laboral, ja que en aquesta causa no es deriven cap dels elements que exigeixen els tipus penals invocats i, per tant, la seva admissió a tràmit no és procedent per imperatiu legal. Això exclou l'aplicació de la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans sobre la manca d'investigació, ja que aquest no és el cas.

Fonaments jurídics

Primer

El recurrent en empara, com ha estat indicat en els antecedents, qüestiona, sobre la base de l'article 10 de la Constitució, tant la decisió dictada per la batlle instructora en què s'acordava l'arxiu de la causa (l'aute del 22 de novembre del 2012) com les resolucions dictades pel Tribunal de Corts (autes del 2 de gener del 2013 i del 18 de febrer del 2013). Tanmateix, la seva argumentació està completament centrada en els autes del Tribunal de Corts, el contingut de les quals impugna. El primer aute (el del 2 de gener del 2013) conté, segons el parer del recurrent, varis defectes relatius tot ells a la seva motivació: el Tribunal de Corts no hauria donat resposta a les al·legacions del recurrent sobre la prova, les seves argumentacions estarien incompletes i, per acabar, serien contràries als principis de legalitat i de seguretat jurídica. Pel que fa al segon aute que resol l'incident de nul·litat d'actuacions (el del 18 de febrer del 2013), la impugnació es fonamenta en elements similars.

Segon

La jurisprudència constant d'aquest Tribunal destaca que no pot actuar com un tribunal de cassació. En el marc d'un recurs d'empara introduït sobre la base de l'article 10.1 i quan es qüestiona la motivació de les jurisdiccions ordinàries, el seu rol es limita a examinar si aquestes s'han pronunciat a través d'una motivació lògica i raonable.

L'examen dels autes dictats pel Tribunal de Corts du aquest Tribunal a considerar que no contenen

les deficiències adduïdes pel recurrent. Pel que fa al retret que no s'haurien tingut en compte certs elements de prova, el Tribunal Constitucional recorda que no pot substituir la seva apreciació a la dels jutges del fons en matèria de proves, salvat que aquestes hagin estat manifestament ignorades, tot i el seu examen ser decisiu per la solució del litigi (veg. el fj setè de la sentència del 15 de març del 2013, recaiguda en la causa 2012-19-RE). Ara bé, en aquesta causa, el recurrent veu una incongruència omissiva en matèria de prova allà on en realitat el Tribunal de Corts va respondre al seu argument plantejant un problema jurídic previ relatiu a la diferència entre una "querella" i una "denúncia": "En primer lloc, una querella, és per definició l'exercici de l'acció penal contra una persona determinada o determinable, és a dir, que ha de venir plenament identificada o en el cas del darrer supòsit, malgrat no conèixer la seva identitat, aportar totes aquelles dades que permeten la seva identificació, bé sigui pel càrrec o lloc que ocupa en una empresa, per la seva professió o pel treball concret desenvolupat. En el present cas però, la querella presentada ho ha estat contra "persones desconegudes", sense aportar cap altre dada o indici. (...) per la qual cosa, existeix ab initio un defecte formal que impedeix la seva admissió."

En aquest context, el tercer argument del recurrent fonamentat en la vulneració dels principis de legalitat i de seguretat decau per si sol, ja que no es pot retreure al Tribunal de Corts haver detectat un error de procediment que impedeix ab initio el procediment penal introduït pel recurrent. Finalment, pel que fa a la pretesa defectuositat del darrer Considerant de l'aute del 2 gener del 2013, que s'exposa a títol subsidiari pel Tribunal de Corts, el recurrent el deslliga del seu context global i dels elements de motivació anteriors. Aquesta desnaturalització de la motivació del Tribunal de Corts no és, per tant, pertinent.

Per tot allò que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

No admetre a tràmit el recurs d'empara 2013-12-RE interposat per la representació processal del Sr. Pere Josep Valero Macias contra l'aute del 22 de novembre del 2012, dictat per la Secció Especial d'Instrucció núm. 2 i contra els autes del 2 de gener del 2013 i del 18 de febrer del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts.

Segon

Notificar aquest aute a la representació processal del recurrent, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal.

Tercer

Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 7 de setembre del 2013.

Juan A. Ortega Díaz-AmbronaLaurence Burgorgue-Larsen

President

Vicepresidenta

Carles Viver Pi-SunyerPierre Subra de Bieusses

Magistrat

Magistrat